

Plan van aanpak trendbreuk

Versie 14.11.2018

1. Waar komen we vandaan

De gezondheidssituatie in Zuid-Limburg moet veranderen, daar zijn provincie, gemeenten en maatschappelijke partners het allemaal over eens. Er is een trendbreuk nodig om gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg in te lopen en te veranderen 'van signaalrood naar bronsgroen'. Op weg hier naartoe is in de afgelopen twee jaar veel gedaan. Er is door de Zuid-Limburgse gemeenten samen met de Provincie Limburg gezondheidsbeleid opgesteld en vastgesteld. In aansluiting op het gezamenlijk beleid is gekozen voor een uitvoering waarbij vanuit elke gemeente beperkte inzet geleverd is. Dit is een bewuste keuze geweest om op die manier te zorgen voor een breed draagvlak.

In deze eerste fase werd duidelijk dat in Zuid-Limburg op veel plekken goede initiatieven ontwikkeld zijn en dat her en der stappen vooruit worden gezet. Ook hebben we elkaar beter leren kennen en is tussen gemeenten, GGD ZL en andere partners een goede samenwerkingsbasis ontstaan. Tegelijkertijd werd duidelijk dat er nog onvoldoende focus zit in de aanpak en dat we te weinig massa maken om de trend te kunnen breken. Ook opereren we nog te veel vanuit enkel het gezondheidsdomein en moeten we werken aan betere allianties op het snijvlak van gezondheid, onderwijs en economie. In de afgelopen maanden is bij de leden van de Stuurgroep Gezondheidsbeleid het besef gegroeid dat we op de huidige manier geen trend gaan breken. De opgave is zo majeur dat die vraagt om fundamentele keuzes. Keuzes voor meer focus, meer massa, sterkere allianties en meer slagkracht.

2. Waar staan we nu?

We staan aan de start van een nieuwe fase. Een fase waarin fundamentele keuzes worden gemaakt om de trend te gaan breken. De inhoudelijke kernelementen, de inrichting van een programmabureau en een voorstel de governance (organisatie en overleg) zijn in deze paragraaf uitgewerkt.

2.1 Kernelementen ontwikkelperspectief

In de AB vergadering van 28 september zijn bovenstaande bevindingen gepresenteerd door de strategisch procesbegeleider, dhr. Gelissen. In de presentatie werden ook de kernelementen voor de aanpak vanaf dit moment gepresenteerd. De kernelementen zijn:

- Commitment uitspreken om meerjarig werk te maken van het breken van de trend tot 2025¹! Vanzelfsprekend aandacht voor monitoren en waar nodig bijstellen en aanscherpen;

---

¹ In de nota 'Van signaalrood naar Bronsgroen' staat de ambitie als volgt verwoord: Het doel is om de levensverwachting in Zuid-Limburg te brengen naar het Nederlands gemiddelde en hierbij in de periode 2016-2025:

- Zichtbaar in te lopen op de bestaande achterstanden in de levensverwachting;
- In te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid

- Sterke alliantie smeden tussen Zuid-Limburgse gemeenten en Provincie. De opgave voor de één is de opgave voor de ander! In gezamenlijkheid alliantie smeden met rijksoverheid. Minimaal aanhaken op landelijke programma's zoals Kansrijke Start, Preventieakkoord, Gelijke Kansen Alliantie, maar liefst toewerken naar een maatwerk-afspraken met het rijk²;
- Toewerken naar een stevige alliantie gezondheid – onderwijs- economie. Tevens de samenwerking met de zorgverzekeraars waar mogelijk en nodig intensiveren.
- Governance inrichten zodat doorzettingsmacht waar nodig geborgd is.
- Om voortgang te boeken in het bereiken van de Trendbreuk is een programmabureau onmisbaar.
- Het fundament tegen de trend: het fundament voor de levensloop wordt in de periode van de kindertijd (-1 jaar) tot 18 jaar stevig gelegd. Dit fundament kan en moet verstevigd worden.
- Focus en massa: liever 5 bewezen interventies overal dan overal iets anders!
- Aanhaken van de Universiteit Maastricht: liefst niet enkel aan de achterkant door te monitoren en te evalueren, maar juist ook aan de voorkant door mee te denken over het programma (gids rol).

In de Stuurgroep Gezondheidsbeleid van 4 oktober jl. zijn zowel de analyse van de huidige situatie als de geschetste kernen van het meerjarenperspectief door de leden van de Stuurgroep bekrachtigd. Afsproken is ze als richtinggevend kader te laten vaststellen in de AB vergadering van 28 november aanstaande. In aanvulling hierop zijn door de Stuurgroep Gezondheidsbeleid ook afspraken gemaakt voor het verdere vervolg. Die afspraken vindt u in onderstaande paragraaf worden eveneens aan u ter vaststelling voorgelegd.

2.2 Programmabureau Trendbreuk

Voor de periode tot en met eind 2019 wordt een programmabureau ingericht. De opdracht voor dit bureau – tot en met eind 2019 – is meerledig:

1. Invulling geven aan de aanpak om te komen tot de noodzakelijk geachte trendbreuk;
2. Invulling geven aan de vorming van een brede coalitie bij voorkeur vanuit de domeinen jeugd, onderwijs, economie;
3. Invulling geven aan een passende governance;
4. Voorstellen ontwikkelen die gericht zijn op het verkrijgen van c.q. de herallocatie van financiële middelen die nodig zijn om de gewenste interventies te bekostigen;
5. Binnen de geschetste kaders komen tot een adequate bemensing van het programmabureau;
6. In 2018 overeenstemming te bereiken met de Provincie Limburg en de rijksoverheid over een Zuid-Limburgse aanpak voor een kansrijke start (ook wel de eerste 1.000 dagen aanpak genoemd) van kinderen en in 2019 deze aanpak in uitvoering te brengen en de voortgang te bewaken.

---

² Naar inspirerend voorbeeld van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (www.nprz.nl)

De stuurgroep heeft Thomas Gelissen gevraagd de aansturing van het programmabureau te verzorgen. Aan hem en Fons Bovens is verzocht op een zo kort als mogelijke termijn een programmabureau Trendbreuk in te richten conform de huidige financiële afspraken t/m 2019.

Financiële afspraken

In 2017 is besloten tot de inrichting van een gezamenlijke programma organisatie. De begroting hiervoor (die geen deel uitmaakt van de begroting GGD) is vastgesteld en er zijn afspraken gemaakt over het programma management. Om te komen tot een *gezamenlijke* uitvoering van het regionale gezondheidsbeleid heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het benoemen van programmamanagement voor in totaal 1,6 fte. Daarnaast is van de GGD gevraagd om 0,4 fte inzet ter ondersteuning van de stuurgroep. Aanvullend daarop is 1,8 fte reguliere inzet vanuit de gemeenten gevraagd ter invulling van de werkgroepen. In totaal is een inzet van 3,8 fte vastgelegd.

De gemeenten dragen gezamenlijk de kosten van de 1,6 fte programma management. Gemeenten hebben – via een AB-besluit in april 2017 – een garantiestelling gegeven voor de inzet van de middelen die hiervoor nodig zijn (€ 134.000 per jaar). Dit wordt gefinancierd uit het uitvoeringsbudget gezondheid van de 18 Zuid-Limburgse gemeenten. De bijdragen voor 2018 en 2019 worden hiertoe nog geïnd. Conform eerder gemaakte afspraken vindt facturatie plaats door de gemeente Sittard-Geleen en fungeert de GGD als kassier.

Het continueren van deze afspraken is van groot belang in verband met de gezamenlijke financiering van het programmabureau. Bovendien is deze inleg van gemeenten van belang als cofinanciering in de onderhandelingen over financiële bijdragen met Provincie en andere potentiële geldschieters.

Geldende afspraken in een nieuw jasje

Hoewel de invulling van het programmamanagement nu anders gaat uitzien dan in het oorspronkelijke plan, blijven de afspraken geldend. In januari 2018 is door het AB, op voordracht van de ambtelijk vertegenwoordigers, besloten tot het aanstellen van een strategisch procesbegeleider die helpt om de ambities op het gebied op het gebied van gezondheidsbeleid te verwezenlijken en hierbij een strategische verbinding kan maken met relevante stakeholders uit de domeinen onderwijs, arbeid en economie.

Personele inzet van gemeenten

Aanvullend aan het beschikbaar stellen van financiële middelen voor de programma organisatie is bij de start van het vigerende gezondheidsbeleid door gemeenten voor 1,8 fte aan ambtelijke capaciteit toegezegd. Deze capaciteit was bedoeld voor de bemensing van de diverse werkgroepen. De huidige, gefragmenteerde, inzet van deze capaciteit sluit onvoldoende aan bij de nieuwe kernelementen. Graag maken we tijdens de AB-vergadering concrete afspraken over hoe deze capaciteit zo optimaal mogelijk kan worden ingezet.

2.3 Governance

Het is zaak dat er een governance is die passend is bij de opgave de Trendbreuk te realiseren. Dit betekent ook dat deze governance geen statisch geheel zal zijn, maar in de loop der tijd aangepast kan worden aan de opgaven die er dan liggen en die de resultante is van de afspraken die gemaakt zijn met belangrijke samenwerkingspartners. Zoals hierboven genoemd is het aan het programmabureau hiertoe voorstellen te doen. Voor de periode vanaf heden stellen wij voorlopig de governance voor conform bijlage met daarin de hieronder beschreven overlegvormen.

Klankbordgroep Trendbreuk en JGZ

Als vertegenwoordiging uit het AB functioneert de Klankbordgroep Trendbreuk en JGZ. Deze klankbordgroep vervangt de huidige (omvangrijke) stuurgroep gezondheidsbeleid. Het is waardevol dat deze klankbordgroep een brede en gevarieerde deelname uit de verschillende gemeenten kent en daardoor bijdraagt aan het aangesloten houden van de gemeenten en draagvlak creëert. Om de vergaderlast te beperken wordt voor de vergadermomenten aansluiting gezocht bij de reguliere vergaderingen van het AB (vier keer per jaar). Omdat JGZ een belangrijk element is in de realisatie van de trendbreuk, wordt in deze klankbordgroep vanuit inhoud ook deze ontwikkeling gevolgd.

Ook de ambtelijke overlegstructuur verandert. Op 4 jl. is besloten te stoppen met de werkgroepen De Gezonde Jeugd en Kwetsbare Personen. De werkgroep De Gezonde Jeugd zal deels opgaan in een nieuw te starten werkgroep '1 JGZ' en deels in het programmabureau. De werkgroep Kwetsbare Personen zal stoppen. De werkgroep De gezonde Wijk zal in overleg met het programmabureau komen tot een gewijzigde opdracht. De veranderingen in de ambtelijke overlegstructuur zijn op 25 oktober jl. ambtelijk besproken met alle gemeenten. Met de leden van deze opgeheven werkgroepen is afgesproken dat door het programmabureau een voorstel wordt voorbereid over hoe de ambtenaren zo optimaal mogelijk betrokken worden bij de vervolgstappen.

Stuurgroep Trendbreuk

Er komt een compacte Stuurgroep Trendbreuk. Deze is samengesteld uit leden van de klankbordgroep en staat onder voorzitterschap van de heer Léon Geilen. Deze stuurgroep komt circa 4 keer per jaar bijeen. De voorzitter fungeert als aanspreekpunt voor het programmabureau.

Stuurgroep Eén JGZ

Om richting te geven aan de ontwikkelingen te komen tot één JGZ, wordt een nieuwe stuurgroep Eén JGZ ingesteld onder voorzitterschap van mevrouw Mara de Graaf. Deze Stuurgroep richt zich op de totstandkoming van één uitvoeringsorganisatie voor de JGZ binnen Zuid-Limburg. Gekoppeld aan deze Stuurgroep worden diverse ambtelijke werkgroepen ingericht: de Werkgroep Eén JGZ (voorheen de Werkgroep Jeugd) en de Werkgroep Monitoring JGZ en een expertgroep met financiële en juridische expertise.

2.4 Kansrijk van Start in Zuid-Limburg

Door de Stuurgroep Gezondheidsbeleid is aangegeven om zoveel mogelijk in aansluiting op de kernelementen van het meerjarenperspectief werk te willen maken van het vergroten van de kansen van kinderen op een goede start in het leven. In dat kader wordt het wenselijk geacht aan te haken bij het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. U treft het Zuid-Limburgse plan voor een kansrijke start van kinderen in een separaat voorstel aan. Het is daarmee het eerste wapenfeit van de nieuwe aanpak.

3. Lonkend perspectief

Onder aanvoering van het Programmabureau Trendbreuk kunnen we starten met de inspirerende opgave om Zuid-Limburg gezonder te maken. We starten met de in deze notitie genoemde thema's om later andere kralen aan de ketting te kunnen rijgen. Met een gerichte aanpak, gericht op bewezen interventies en in behapbare omvang. We zijn er van overtuigd en krijgen hiervan bevestiging in gesprekken in het veld, dat het moment er is om een beweging in gang te zetten en daarbij coalities te smeden ook buiten het gezondheidsveld op de terreinen van onderwijs en economie. De verbanden zijn er en belangrijker nog, worden ook onderkend. Het zal een weg van lange adem zijn, maar het is een weg in de goede richting.

In de vergadering van 28 november wordt het Algemeen Bestuur gevraagd de afgesproken lijn te bekrachtigen.

Bijlage: schematische weergave van de governance

